

Videre Fortsættelse

af

Observationerne

gjorte paa

Veneris Drabant,

af

CHRISTIAN HORREBOW.

Da jeg om Aftenen d. 9 Martii præsenterede i Videnskabernes Societet de anførte Afhandlinger om Veneris Drabant, blev imidlertid paa Observatorio seet efter den af min Broder Prof. Peder Horrebøw, Mr. Roedkiæt og Mr. Boserup, og saaes den igien af alle 3 Observatoribus ganske tydelig, endskjønt dog ikke saa kiendelig, som i de 2de før anførte Observationer af 3die og 4de Martii. Drabanten syntes at sidde i Kirkerten til høyre Side fra Venus, saa at Linien, som gik igiennem begge Planeternes Centra, gjorde med Veneris Vertical omtrent en Vinkel paa 30 Grader; dens Afstand fra Venere var efter Observatorum skønnende $1\frac{1}{4}$ eller $1\frac{1}{2}$ af Veneris Diametre, og den syntes meget liden, saa at dens Diameter var neppe $\frac{1}{2}$ saa stor, som Hoved-Planetens Diameter. Denne Aften blev den observeret med 2 Kikkertter, een paa $9\frac{1}{2}$ Foed, og een paa 6 Foed, tillige syntes det for min Broder, som han undertiden kunde see den endogsaa i Quadranten, hvorpaa der er en Tubus ikkun paa 3 Foed, men herom turde han dog ikke med Bished sige noget. Dette Syn var Observatoribus en fuldkommen Fornøielse, og de vare saa forsikrede om Tingens Rigtighed, at de strax vilde bringe Observations Kikkerten hen til Videnskabernes Societet, som den Gang var forsamlet, paa det at de der værende Membra kunde være Vidner, og blive forvisset om Decouverten, men da de nærmere betænkte sig, og vidste af forrige Afteners Erfarenhed, at længere hen, naar Venus kom dybere at sidde, intet blev at see, forandrede de deres Resolution, og lode sig nøye med allene at optegne deres Observation.

Da man nu saaledes ikke havde hart ad mere Marsag at tvivle om denne opdagede Drabants Bished, forstaaer det sig at jeg tillige med alle 3 foran nævnte Observatoribus igien den 10 Martii om Aftenen, da det var klart Beyr, var tilstæde paa Observatorio, vi saae da fra Kl. 6 til 7. noget i en Riffert paa $9\frac{1}{2}$ Foed tet paa høyre Side af Venere omtrent paa en Binkel af 45 Grader med Veneris Vertical, og endssiont vi havde Marsag at troe, at dette skulde være Drabanten, og vi desuden toge alle muelige Præcautioner, for ikke i vores Observation at bedrages, saa torde dog hverken jeg eller min Broder statuere noget vist, eftersom vi frygtede for, det vi dog havde stræbt i alle Maader at forekomme, at dette Phænomenon kunde være en Blinding af Glasset. Vi observerede samme Aften med en Riffert paa 18 Foed og en paa 6 Foed, men i begge disse kunde vi ingen Ting see. Kl. 7. blev ogsaa Drabanten borte udi vores Observations Riffert paa $9\frac{1}{2}$ Foed, og siden den Tid var den ikke mere den Aften at see. Vi havde vel denne Aften indrettet et Micrometer paa Rifferten, som vi observerede med, for derved nøyere at fastsætte Drabantens Position, men da dens Skin var saa svagt, at man ikke kunde applisere noget for at opløse Silamenterne, efterdi Drabantens Skin derved tabtes, saa blev det ikke mueligt med Micrometro at gjøre tilførladelige Observationer, hvorfor ogsaa ingen af det Slags her anføres.

Efterdi Drabantens Skin var den forrige Aften saa utydeligt og svagt, gjorde jeg mig slet intet Haab om mere at saae den at see, ikke desto mindre forsamlede vi os dog, formedelst Beyret var klart, alle paa Observatorio d. 11 Martii om Aftenen fra Klokker 5 til $7\frac{1}{4}$, vi observerede med 4 Riffertes, en paa 18, en paa 12, en paa $9\frac{1}{2}$, og en paa 6 Foed, i de 3 Riffertes kunde vi ingen Ting see, men i den paa $9\frac{1}{2}$ Foed saae vi alle gandske tydeligen til vores Forundring, efterdi vi den Aften ikke var os dette formodende, et meget lidet Lysen paa høyre Side af Venere, som stod høyere end Venus omtrent 30 Grader over Veneris Horizontal. Aldrig har jeg i Himmelen seet noget Siim, som mere har indtaget mig, og min syntes, at jeg rigtig saae en Veneris Maane, og det var for mig, ligesom jeg soled en Glæde i Hjertet over, at jeg nu saae, at Veneris Indbyggere vare, ligesom vi, med en Drabant af Skaberens forsynede. Jeg forsogte paa mange Maader at komme efter, om dette lidet Lysende ikke kunde være et bedrægeligt Skin i Rifferten, men jeg kunde omsider dog ikke andet, hvor frygtson jeg end er i flige interessante og omvirkede Materier at statuere noget vist, end slaae mig til mine Med-Observatorum Partie, og statuere, at dette Skin maatte virkelig være Veneris Drabant. Skinneret var meget lidet og blegt, det havde suldkommen saadan en Lysen, som man kunde

E e e

forestille

førestille sig en Maane ved Venus skulde have, det lignede ingenlunde det Skin, som Fix-Stiernerne give, og dets Afstand fra Veneris var henimod een Veneris Diameter. Naar denne Observation skulde endnu nøyere beskrives, vidste jeg ikke at anføre andet, end net op alle de Expressioner, som Mr. Casini bruger, naar han beskriver sine Observationer af 25 Januarii 1672, og 28 Augusti 1686, hvilke alle her meget nøye kunde passe, saa at vores Observation kunde passere for en fuldkommen Repetition af den Cassinianske. Det er ellers at merke, at Drabantens Skin fra første Observation til denne sidste havde meget aftaget, hvorfra man denne sidste Aften gjorde sig ikkun lidet Haab at faae den oftere at see, hvilket ogsaa saaledes er indtruffet, thi endskjønt man ikke har efterladt hver Aften, naar Beyret var beqvemt, at søge Drabanten, saa har den dog ikke, siden den 11te Martii, været at finde.

Disse ere da Observationerne, som vi have høvt af Veneris Drabant, saa nodigt, som jeg vilde være Marsag til at noget skulde komme ud, som kunde være Sandheden til Hinder og Præjudice, saa ubilligt holder jeg det paa den anden Side at fortie det, som kunde være til Nytte, og decidere en Dmvtvistet Quæstion, endskjønt jeg ingenlunde tvivler paa, at jo denne Sag endnu vil blive Problematisk for mange, helst for dem, som selv stitteligen observere, og have ey truffet den rette Tid eller brugt beqvemme Riffertter til at finde den omtvistede Stierne med; ja jeg har selv i denne Materie været saa Sceptisk, at endskjønt jeg under Observationerne slet intet tvilede om, at jeg jo observerede rigtig, jeg dog saa snart, jeg gik fra Observationen styggede for jeg havde taget Fejl, og ladet mig bedrage, thi jo vigtigere og nyere en Ting er, jo mere frygter man for at irre, og jo lettere taber man Tilliden til at troe det, som man selv seer, og erfarer, fornemmeligen havde jeg altid i Tanke, at jeg maaskee kunde lade mig bedrage af et Slags falsk Lysen, som kunde tages for en Drabant; men foruden det, at Bederskin er noget som kiendes, og som man er vandt til at tage sig vare for, saa seer jeg ingen Marsag, hvorfor net op de Tider, da disse Observationer gjordes, og ingen andre Tider, hverken før eller siden, da Aftenerne vare lige saa klare, og af lige saadan Beskaffenhed, dette Bederskin skulde indfinde sig. Ja for desto større Sikkerhed, stitte jeg samme Aften, da jeg saae Veneris Drabant, Observations-Tuben baade imod Jovem og Saturnum, jeg saae dem begge meget tydelig og vel determinerede, Saturni Rand saaes saa net og skarpt, at den ikke kunde sønkes bedre, og Banderne i Jove lode sig ogsaa endskjønt noget utydelig distingvere, uden at man i mindste Maade merkede til noget falsk Skin i Rifferten. Fremdeles for ydermere des bedre at være mig, vendte jeg Rifferten under Observationerne paa mange

Maas

Maader, men Drabantens Sted i Henseende til Venus blev altid uforandret, og tillige lod jeg Venus nogle Gange passere heelt igiennem Tuben fra Begyndelsen til Enden, da Drabanten hele Tiden, uden at blive borte imellem, som Bederskin pleyer, ordentlig fulgte sin Hoved-Planet, som den burde, ja naar jeg sat Rifferten saaledes, at Venus var tet uden for den, saa kunde jeg see Drabantens maatte Skin i Tuben allene, paa samme Maade som det saaes, naar Venns selv var i Rifferten.

Endnu stod mig dette Tvivl tilbage, om ikke, efterdi Venus i Observations-Dagene var i Conjunction med adskillige Fix-Stierner in nodo piscium, disse Stierner da kunde forarsage Irring, og tages for en Veneris Drabant, men hertil svarede jeg mig letteligen selv, saa at al Tvil betoges mig, thi (1) var der en fiendelig Forstiel paa Stiernernes og den observerede Drabants Skin og Anseelse, (2) havde Drabanten beskrevet omtrent en halv Circul omkring Venerem, hvilket ingenlunde kunde passe sig paa Fix-Stiernerne. (3) saae jeg jevnligen Fix-Stiernerne i Tuben tillige med Drabanten, hvorved jeg saa meget desto vissere kunde forsikre mig om den fiendelige Forstiel, som fandtes i deres Udseende, og (4) kom ingen af disse Stierner Veneri saa nær, som Drabanten, uden det skulde maaske være Z in nodo piscium (trium in lino lucidarum sequens) hvilken af Fix-Stiernerne var i disse Tider Veneri nærmest, men den kunde ikke heller forarsage nogen Fey.agen, thi dens Conjunction med Venere indfaldt ikke nogen af Observations-Aftenerne, men den 5te Martii, da det var tykt Veir, og ingen Observation kunde see. Jeg har saaledes candidt anført alle de Tvil, som have mødt mig i og under Observationerne, og indstiller for Resten til Læserens beste Skionnende, hvad Slurning han af dem vil giøre sig, haabendes, at disse Observationer skal give Astronomis Anledning til desto flittigere paa beqvemme Steder at observere Venerem herefter, og at de saaledes skal blive i Stand til tydeligen at legge det for Dagen, som man nu ikke tør, uden med en Slags Frygt og Undseelse, driste sig til at sige.

